

Oog voor de dorpen en hun inwoners: de grootte van de gemeente is niet bepalend.

Tekst, uitgesproken door fractievoorzitter Hink Speulman tijdens de raadsvergadering van 22 juni 2023.

Leden van de fracties in deze raad kunnen periodiek een bijdrage leveren aan de rubriek De Spreekbuis in De Feenster. Hoewel ik natuurlijk de stukjes van leden van de fracties van PvdA en GroenLinks het leukst of interessants vind, kan ik bij gelegenheid ook andere bijdragen best waarderen.

De bijdrage aan de Spreekbuis van deze week is daar één van, geschreven door mevrouw Poelman van de FNP-fractie. Een mooi en sociaal verhaal, dat eindigt met de zorgen die de FNP-fractie heeft wanneer de raden van Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel zouden besluiten tot fusie. Met haar fractie vraagt mevrouw Poelman zich af: “als we een veel grotere gemeente zouden worden, hebben we dan nog genoeg oog voor álle dorpen”. (En dan nu de uitdaging:) *“Kinnen wy dat as ried dan allegear besette opdat elts doarp krijt wat it fertsjinnet?”*

Een begrijpelijk vraag. En ik deel de zorg van mevrouw Poelman en de FNP-fractie. Ik denk echter niet dat de grootte van de gemeente het probleem vormt, maar dat andere factoren bepalen wat voor gemeente we zijn, nu en in de toekomst.

Als ik naar het nu kijk, zie ik genoeg zaken die mij doen twifelen of we als raad en individuele raadsleden altijd genoeg oog hebben voor de dorpen en de inwoners. In de discussie over fusie of ontvlechting heb ik bijvoorbeeld hier en in Tytsjerksteradiel een aantal keren een raadslid zich horen beroepen op het mandaat dat hij of zij van de kiezer heeft. Daaraan wordt vervolgens de conclusie verbonden dat het niet nodig is om over de keuze fusie of ontvlechting vóóraf in gesprek te gaan met de inwoners. Sterker nog: we hebben in deze raad zelfs besloten dat we dat niet doen. Alleen ingeval van fusie willen we de mening van de inwoners horen, maar ja, dat is dan ook al wettelijk zo bepaald in de wet Ahri.

Je beroepen op het mandaat dat je als raadslid in het kader van de representatieve democratie van de inwoners hebt gekregen vind ik niet meer te rechtvaardigen. Het is geen vrijbrief, waarover je eens in de vier jaar bij de verkiezingen verantwoording aflegt. Het stamt uit de tijd dat ons huidige democratisch-bestuurlijke model werd opgetuigd. Door Thorbecke, zo’n 170 jaar geleden. Een tijd dat er nog geen algemeen kiesrecht bestond en dat uitsluitend ‘de elite’ de dienst uitmaakte. Een tijd waarin kinderarbeid heel normaal was. Een tijd, waarin je – als je je aan de onderkant van de samenleving bevond – een gereede kans liep om te worden opgepakt om in een soort van ‘goelag’ hier ergens in Noord-Nederland te verdwijnen. Het heette dan wel geen goelag, maar in feite waren het werkkampen, strafkampen en heropvoedingskampen.

In die 170 jaar tussen Thorbecke en nu is er veel veranderd. Zo kreeg Nederland in 1919 – ruim honderd jaar geleden dus – algemeen actief stemrecht. Een paar jaar later – in 1922 – werd volledig

algemeen kiesrecht ingevoerd. Dit betekende trouwens niet dat vrouwen vanaf dan ook werkelijk een gelijkwaardige positie hebben kunnen innemen. Dat is pas van veel recentere datum. En dan nog is er het glazen plafond.

Maar vlug terug naar het feitelijke onderwerp.

De laatste jaren valt overal het geluid te beluisteren dat het systeem van representatieve democratie alléén niet langer volstaat. Het systeem moet worden aangevuld met allerlei vormen van participatie door inwoners, belangengroepen en anderen. Het betekent een nieuwe invulling van het begrip democratie.

In deze gemeente hebben we enkele weken geleden als raad voor het eerst kunnen ruiken aan het idee van participatie. Iedereen klonk enthousiast en leek de noodzaak in te zien. Maar als ik naar de feiten kijk, zie ik het tegenovergestelde. Ik denk dat dáárin de werkelijke bedreiging ligt. De houding van ons als raad. Durven we het gesprek met de inwoners, organisaties en bedrijven aan te gaan in een andere context dan die van de vertrouwde achterban van de fractie. Durven we hen niet alleen een stem, maar ook daadwerkelijke invloed te geven?

De verenigingen van plaatselijk belang c.q. dorpsbelangen in onze gemeenten gaven onlangs aan graag met ons als raad te willen praten over de vraagstelling die vanavond voorligt: fusie of ontvlechting. Overeenkomstig de door de raad aangenomen motie is daarop 'nee' geantwoord. De fracties van ChristenUnie, Partij van de Arbeid en GroenLinks hebben de uitnodiging wél aangenomen. Nadrukkelijk niet als substituut van de raad, maar uit eigen positie en verantwoordelijkheid.

Dat gesprek vond afgelopen week plaats. En dan blijkt dat praten met inwoners – in dit geval vertegenwoordigers van de verenigingen voor plaatselijk belang – zinvol is. Ook al zaten zij daar op persoonlijke titel en spraken zij niet per se voor hun vereniging of bestuur. In het gesprek konden zaken worden verduidelijkt en misverstanden worden weggenomen. Daarnaast hebben we kunnen beluisteren hoe inwoners tegen alles aankijken, wat hen bezighoudt en welke zorgen zij hebben. Maar óók wat hen niet of nauwelijks boeit of bezighoudt.

Met dit alles wil ik duidelijk maken dat naar mijn mening de houding van de raad – *de 'mindset'* – de belangrijkste factor vormt als het erom gaat om voldoende oog te hebben en te houden voor de belangen van de inwoners en de dorpen. En dat geldt niet alleen bij fusie, maar zeker ook wanneer wordt gekozen voor ontvlechting. Dat blijkt wel uit het voorgaande.

En over de vraag hoe onze fractie staat tegenover fusie of ontvlechting doen wij niet geheimzinnig. Wij krijgen namelijk de indruk dat bij iedere fractie de kaarten allang zijn geschud. Leg ze dan nu ook maar op tafel. We hebben daarom voor vanavond een motie voorbereid, waarvan iedereen ruimschoots vooraf heeft kunnen kennisnemen.
